

3.11.2017

Finanssivalvonta

Lausunto euromaksuasetuksessa 924/2009 tarkoitetun vastaavan kansallisen palvelun määrittämisestä (Fiva 2/02.07.03/2017)

Finanssivalvonta (Fiva) on pyytänyt Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) lausuntoa siitä, onko Fivan vuonna 2015 pankeille antama ohjeistus ns. euromaksuasetuksessa 924/2009¹ tarkoitetun vastaavan kansallisen palvelun määrittämisestä muuttuvaa markkinatilannetta vastaava.

Markkinatilanne

Automatia Pankkiautomaatit Oy:n (Automatia) omistavat tasaosuuksin Nordea, OP-ryhmä ja Danske Bank, joilla on vahva asema Suomen vähittäispankkimarkkinoilla. Automatia ylläpitää ja kehittää Otto.-automaattiverkkoa ja tuottaa osakaspankeilleen ja asiakaspankeilleen niiden asiakkailleen tarjoamat käteisnostopalvelut. Pankit hinnoittelevat asiakkailleen tarjoamansa käteisnostopalvelut itsenäisesti. Automatia päättää Otto.-käteisnostoverkon laajuudesta ja yksittäisten Otto.-käteisautomaattien sijoittelusta. Automatia ja sen osakaspankit ovat vertikaalisesti integroituneet ja tämän vuoksi niillä on vahva asema Suomen rahahuollossa.

Koska Automatian osakaspankit voivat periä Visan ja MasterCardin sääntöjen mukaan vierasautomaattia käytäviltä osakaspankkien asiakkailta maksuja, osakaspankit voivat vaikuttaa suoraan kilpailevien tuotteiden hinnoitteluun ja näin vähentää osakaspankkien yhteisyrityksen Automatian kanssa kilpailevien vierasautomaattiyrittäjien palvelujen kysyntää.

Automatia on tarjonnut pankeille Otto.-käteisautomaattipalveluja vuodesta 1994. Säästöpankkien, Paikallisosuuspankkien ja Ålandsbankenin lakautettua omat automaattiverkkonsa kaikki käteisautomaatit Suomessa olivat vuoden 2005 alusta Otto.-automaatteja, kunnes ensimmäinen kilpailija, Eurocash Finland Oy, tuli markkinoille maaliskuussa 2008.²

Kilpailuvirasto (nykyisin KKV) teki vuonna 2009 sitoumuspäätöksen koskien ns. kotimaisten vierasautomaattinostojen syrjimätöntä asiakashinnoittelua. Tähän tapaukseen liittyen virasto esitti joulukuussa 2008 Nordealle, OP-Keskukselle ja Sampo Pankille lähettämässään vastinepyynnössä alustavana näkemyksensä, että Automatiolla ja sen osakaspankeilla on yhtei-

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 924/2009 rajatylittävistä maksuista yhteisössä ja asetuksen (EY) N:o 2560/2001 kumoamisesta.

² Kilpailuviraston sitoumuspäätös 964/61/2007 18.6.2009

3.11.2017

nen määräävä markkina-asema käteisen jakelun markkinoilla Suomessa.³ KKV päätti asiaa koskevan selvityksen osapuolten annettua sitoumukset vierasautomaattinostojen enimmäishinnoittelusta, mutta nämä sitoumukset eivät vaikuta nyt käsillä olevaan kysymykseen euromaksuasetuksen tulkinasta.

Automatia toimii edelleen käytännössä monopoliasemassa Suomen käteisnostomarkkinoilla. Muut markkinoilla toimivat automaattioperaattorit ovat riippuvaisia Automatiasta ja sen osakaspankeista. Elokuussa 2017 Automatian Otto.-automaatteja oli Suomen markkinoilla noin 1400 kappaletta ja Nokas CMS Oy:n (entinen Eurocash) Nosto-automaatteja 56 kappaletta.

Elokuussa 2017 S-ryhmä ilmoitti vaihtavansa toimipisteisiinsä sijoitetut Otto.-automaatit Nokas CMS Oy:n (Nokas) ylläpitämiin Nosto-automaatteihin. Tavoitteena oli noin 300 Nosto-automaatin sijoittaminen S-ryhmän tiloihin. Lehtitietojen mukaan S-ryhmä on keskeyttänyt toistaiseksi Nosto-automaattien asennuksen. Tällä hetkellä Nosto-automaatteja on Suomessa noin 130, joista 74 on sijoitettu S-ryhmän tiloihin. Automatia ilmoitti sijoittavansa osan vapautuvista Otto.-automaateista K-ryhmän ja Tokmannin myymälöiden yhteyteen.

KKV:n näkemyksen mukaan Automatian markkina-asema on tällä hetkellä erittäin vahva ja säilyy vahvana, vaikka S-ryhmän ja Nokaksen yhteistyön seurauksena noin 300 Otto.-automaattia korvattaisiin Nosto-automaateilla. Näköpiirissä ei ole tällä hetkellä tilannetta, jossa vierasautomaattitoimijat voisivat toimia Automatiasta ja/tai sen osakaspankeista riippumattomasti.

Finanssivalvonnan vuoden 2015 linjaus

Fivan 4.10.2017 muistion mukaan ”Finanssivalvonnan linjaus tarkoittaa, että EU-maassa tehdystä euromääräisestä käteisnostosta tulee asiakkaalta periä vastaava maksu kuin mitä Otto.-automaatilta häneltä perittäisiin. Finanssivalvonnan linjaus on perustunut valtiovarainministeriön ja EU-komission virkamiesten kanssa käytyihin keskusteluihin ja siinä on asetettu erityistä painoa Suomen silloiselle markkinatilanteelle.”

Fivan vuoden 2015 ohjeistuksen mukaisesti Suomen käteisnostomarkkinoilla yleisimmin käytetty automaatti olisi edelleen Otto.-automaatti ja valtaosa käteisnostoista tapahtuisi edelleen näistä automaateista. KKV ei näe perusteita sille, että Fiva muuttaisi vuoden 2015 linjaustaan ns. kansallisen vastaavan palvelun määrittämisestä.

Euromaksuasetuksessa ei ole mainittu markkinatilannetta yhtenä kansallisen maksun määrittämisen arviointiperusteena. Fivan mukaan vuoden 2015 linjaus perustuu komission ohjeistukseen. Vaikka tämä ohjeistus on

³ Sitoumuspäätöksen 964/61/2007 18.6.2009 mukaan Otto.-automaatteja oli 1648 kappaletta ja Nosto-automaatteja noin 60 kappaletta.

3.11.2017

perustunut silloiseen markkinatilanteeseen, siitä ei voi päätellä, millainen komission ohjeistus olisi toisessa markkinatilanteessa. Komission kantaa olisi KKV:n näkemyksen mukaan syytä tiedustella uudelleen, jos linjausta aiotaan muuttaa.

Lopuksi KKV kiinnittää huomiota siihen, että lausuntopyynnössä pyydetään näkemyksiä yhdestä käteismarkkinoita koskevaan kokonaisuuteen liittyvästä laintulkintakysymyksestä. Taustalla on laajempi kysymys yhteiskunnan rahahuollon järjestämisestä ja peruspankkipalveluiden turvaamisesta kuluttajille. KKV pitää tärkeänä, että Suomen käteisnostomarkkinat toimivat kilpailullisesti kuluttajan hyödyksi ja että käteisen saatavuutta Suomen markkinoilla lähestytään kysyntälähtöisesti.

Pääjohtaja

Juhani Jokinen

Erikoistutkija

Pirjo Aspinen